

Muhandisning xatosimi yoki...

3-betda o'qing

Tuman hokimligidan kompensatsiya undirildi

5-betda o'qing

INSON va qonun

www.adolatmarkazi.uz [telegram.me/hudud24official/](https://t.me/hudud24official/) facebook.com/hudud24official/

2023-YIL
28-MART
SESHANBA

№ 12 (1372)

www.hudud24.uz

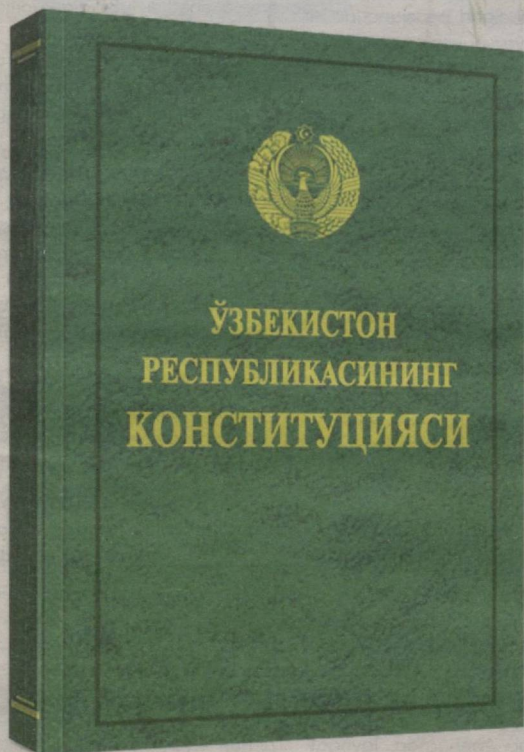
@adolat_nashrlari

**"ADOLAT" milliy
huquqiy axborot
markazi nashrlariga
obuna bo'ling!**

"Adolat
nashrlari"
telegram
kanalida
kuzating!

Yangi KONSTITUTSIYADA yangi normalar

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi mam-
lakatning butun hududida oliy yuridik kuchga ega,
to'g'ridan-to'g'ri amal qiladi va yagona huquqiy
makonning asosini tashkil qiladi.

Yangi tahrirdagi
Konstitutsiyaning 15-moddasi

O'zbekiston Respublika-
si fuqarosi O'zbekistondan
tashqariga majburiy chiqar-
ib yuborilishi yoki boshqa
davlatga berib yuborilishi
mumkin emas.

Yangi tahrirdagi
Konstitutsiyaning 23-moddasi

Shaxs sudning qarorisiz qirq
sakkiz soatdan ortiq muddat
ushlab turilishi mumkin emas.
Shaxs ushlab turilgan payt-
dan e'tiboran qirq sakkiz soat
o'tguniga qadar sudga ushlab
turishning qonuniyligi va asos-
liligi to'g'risidagi masalani hal
qilish uchun olib borilishi kerak.
Agar ushlab turishning qonu-
niyligi va asosliligi sudda is-
botlanmasa, shaxs darhol ozod
qilinishi kerak.

Yangi tahrirdagi
Konstitutsiyaning 27-moddasi

Hech kimga uning ro-
zilgisiz qonunchilikda bel-
gilanmagan majburiyat
yuklatilishi mumkin emas.

Yangi tahrirdagi
Konstitutsiyaning
21-moddasi

Agar shaxsning o'z aybi-
ni tan olganligi unga qarshi
yagona dalil bo'lsa, u aybdor
deb topilishi yoki jazoga tor-
tilishi mumkin emas.

Yangi tahrirdagi
Konstitutsiyaning 28-moddasi

Qonuniy asoslarda O'zbekiston Respublikasi
hududida bo'lib turgan har kim mamlakat bo'ylab
erkin harakatlanish, turar va yashash joyini tan-
lash huquqiga ega, bundan qonunda belgilangan
cheklovlar mustasno.

Har kim O'zbekistondan tashqariga erkin chiqish
huquqiga ega, bundan qonunda belgilangan chek-
lovlar mustasno. O'zbekiston Respublikasi fuqarosi
O'zbekistonga to'sqinliksiz qaytish huquqiga ega.

Yangi tahrirdagi
Konstitutsiyaning 32-moddasi

2 QONUNCHILIKDAGI YANGILIKLAR

1 apreldan nimalar o'zgaradi?

SUG'URTA XARAJATLARI QOPLAB BERILADI

PREZIDENTNING 2023-yil 10-fevraldagi farmoniga muvofiq 2023-yil 1-apreldan:

- ☑ 1 yilda bir marotaba o'rta tadbirkorlik subyektlariga mol-mulkni sug'urta qilish xarajatlarning 50 foizigacha, biroq BHMning 20 baravaridan oshmagan (6 million so'mgacha) qismi qoplab beriladi;
- ☑ daromadi 10 milliard so'mdan kam bo'lmagan tadbirkorlar uchun davlat xaridlarida 20 foizlik kvota joriy etiladi;
- ☑ davlat xaridlarida eng yaxshi takliflarni tanlash va tender savdolarida ishtirokchilar takliflarini baholashda QQS summasi inobatga olinmaydi.

"KEKSALAR MASLAHATI" GURUHLARI RAHBARLARI RAG'BATLANTIRILADI

Prezidentning 2023-yil 11-martdagi qaroriga muvofiq, "Nuroniylar" jamg'armasiga davlat subsidiyasini ajratish tizimi joriy etiladi. "Bir nuroniylar o'n yoshga mas'ul" tamoyiliga muvofiq yoshlar

har bir mahalladagi faol nuroniylarga birlashtiriladi. Shuningdek, mahallalarda faoliyat yuritayotgan "Keksalar maslahati" guruhlar rahbarlari har chorakda BHMning 2 baravari, ya'ni hozirgi kunda 600 ming so'm miqdorida rag'batlantirib boriladi.

HALOK BO'LGAN HARBIIY XIZMACHI OILASIGA TO'LANADIGAN NAFQA MIQDORI

Prezidentning 2023-yil 13-martdagi farmoniga ko'ra:

- ☑ halok bo'lgan harbiy xizmatchi (xodim) oila a'zolariga bir yilga beriladigan nafaqa marhumning oxirgi egallagan lavozimi bo'yicha maoshi va harbiy (maxsus) unvoni maoshi yig'indisining 150 baravari miqdorida belgilanadi;
- ☑ harbiy xizmatchilarning (xodimlarning) davlat majburiy shaxsiy sug'urtasi doirasida harbiy xizmatchi (xodim) halok bo'lganda to'lanadigan sug'urta summasi BHMning 200 baravari miqdorida belgilanadi.

PENSIONERLAR METRODAN BEPUL FOYDALANADI

Prezidentning 2023-yil 15-martdagi qaroriga asosan, Toshkent metropolitenining to'liq faoliyat ko'rsatishi vaqti davomida pensiya oluvchilarga bepul xizmat ko'rsatiladi. Ilgari pensionerlar o'zlarining pensiya guvohnomasiga asosan kunduzi soat 10:00 dan 16:00 gacha Toshkent metropolitenida bepul harakatlanishi mumkin edi.

NOGIRONLIK ELEKTRON MA'LUMOTLARGA ASOSAN BELGILANADI

Prezidentning 2023-yil 28-fevraldagi qaroriga asosan, Toshkent metropolitenining to'liq faoliyat ko'rsatishi vaqti davomida pensiya oluvchilarga bepul xizmat ko'rsatiladi.

- ☑ yangi maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini ko'p kvartirali uylarning noturar qavatlarida yoki yakka tartibda qurilgan uy-joylarni sotib olish va keyinchalik ularni ta'mirlash hamda jihozlash orqali tashkil etishga ruxsat etiladi;
- ☑ nogironlik idoralararo elektron ma'lumotlar almashinuvi asosi-

da nogironlik belgilari aniq ko'rib turgan, anatomik nuqsonlari bo'lgan, shuningdek, noxush klinik prognozga ega kasalliklar va asoratlarda fuqarolarning ishtirokisiz belgilanadi;

- ☑ professional ta'lim muassasasi pedagoglarining bazaviy tarif stavkalari mos ravishda umumiy o'rta ta'lim muassasasi pedagoglarining bazaviy tarif stavkalariga tenglashtiriladi.

O'zbekiston Respublikasida mehnat faoliyatini amalga oshirish huquqiga doir tasdiqnomalar amal qilish muddati davomida chet el fuqarolari xorijdan olib kelingan shaxsiy avtotransport vositasini olib chiqib ketish muddatini uzrli sabablarga ko'ra o'tkazib yuborganda, qonunchilik hujjatlarida belgilangan yig'imni to'lashdan ozod etiladi.

MAJBURIY ATTESTATSIYAGA JALB ETILMAYDIGAN XODIMLAR

Hukumatning 2023-yil 23-martdagi qaroriga muvofiq, quyidagilar majburiy attestatsiyaga jalb etilmaydi:

- ☑ pedagogik faoliyat bo'yicha 25 yil va undan ko'p ish tajibga ega pedagog xodimlar;
- ☑ yoshga doir pensiyaga chiqishi uchun 5 yildan ko'p bo'lmagan muddat qolgan pedagog xodimlar.

Maqsud MUSTAFOYEV,
"Adolat" milliy huquqiy axborot markazi mas'ul xodimi

NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLAR ZAMONAVIY PROTEZ-ORTOPEDIYA BUYUMLARI BILAN BEPUL TA'MINLANADI

PREZIDENTIMIZNING "Nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori bilan nafaqat nogironligi bo'lgan shaxslarga, balki ularning parvarishi bilan band bo'lgan shaxslarga ham bir qator yengilliklar berildi. Ya'ni, endilikda I va II guruh nogironligi bo'lgan shaxslar va ularga g'amxo'rlik qiluvchilar davlat xizmatlaridan navbatsiz foydalanadi. Endi ular mansabdor shaxslar qabuliga ham navbatsiz kiradi.

Qarorga ko'ra, 2023-yilda muxtoj shaxslar zamonaviy oyoq protez-ortopediya buyumlari bilan, shu jumladan "Ijtimoiy himoya yagona reyestri"ga kiritilgan va I guruh nogironligi bo'lgan shaxslar soni protezi, boldir protezi va oyoq kamari ortoped apparatlari bilan bepul ta'minlanadi.

2023-yil 1-sentabrdan nogironligi bo'lgan shaxslarni protez-ortopediya moslamalari va reabilitatsiya vositalari bilan ta'minlashda tibbiy xulosa talab qilinmaydi. Bu esa nogironligi bo'lgan shaxslarning ortiqcha ovoragarchiliklarsiz va byurokratik to'siqlarsiz muhtojligiga qarab kerakli moslamalarni olish imkoniyatiga ega bo'lishiga asos bo'ladi.

2023-yil 1-maydan shifoxonalarda davanalarni o'tkazayotgan nogironligi bo'lgan bolaga g'amxo'rlik qilayotgan shaxslarga bolaning yonida bo'lish uchun sharoit yaratiladi. Mazkur davr uchun bunday

shaxslarga mehnatga layoqatsizlik varaqasi va bepul ovqat beriladi. Padiatriya tibbiy-ijtimoiy ekspert komissiyalari bolani nogironligi bo'lgan shaxs deb topganda, ularga pensiya tayinlashda qaytadan tibbiy-ijtimoiy ekspertizaga yuborish bekor qilinadi.

Qarorga ko'ra, 2023-yil 1-iyungacha nogironligi bo'lgan shaxslar va ularga g'amxo'rlik qiluvchilarga berilgan imtiyozlarning yagona ro'yxati shakllantiriladi. Mazkur ro'yxat Advice.uz huquqiy portaliga joylashtiriladi.

Muhimi, boshqalar bilan baravar ta'lim olib, o'z imkoniyatlaridan foydalanaman, degan nogironligi bo'lgan yoshlar uchun bir qator yengilliklar berilmoqda. Ya'ni, 2023/2024-o'quv yilidan e'tiboran o'qiyotgan nogironligi bo'lgan talabalarga ta'lim jarayonida ko'maklashish uchun uning yaqinlaridan biriga oliy ta'lim muassasasida yonida birga bo'lish

uchun sharoit yaratiladi. Abituriyentlar uchun mo'ljallangan qabul tartibiga oid ma'lumotlar nogironligi bo'lgan shaxslar uchun qulay formatda bo'ladi. Bunda videoroliklar surdo tarjima yoki subtitrlar bilan namoyish etiladi. 2023/2024-o'quv yilidan "Maxsus pedagogika, defektologiya" yo'nalishida magistratura uchun to'liq davlat granti beriladi.

Qaror bilan nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar rejasini ham tasdiqlandi. Mazkur hujjat Adliya vazirligi tashabbusi bilan ishlab chiqildi. Ushbu qaror nogironligi bo'lgan shaxslarning imkoniyatlarini yanada kengayishiga imkoniyat yaratadi.

Nurya BERDINIYAZOVA,
Xo'jayli tuman adliya bo'limi yuridik xizmat ko'rsatish markazi boshlig'i

BUXORO

BUXORO tumanidagi "Kunji Qal'a" mahallasida yashovchi F. Gulamova kadastr xodimlarining xatti-harakatlaridan norozi bo'lib, tuman adliya bo'limiga murojaat qildi.

MUHANDISNING
XATOSIMI YOKI...

O'rganish jarayonida murojaat muallifi marhum qaynotasi U. Avezov nomidagi o'zi yashab kelayotgan uy-joy yuzasidan qurilishi tugallangan bino-inshootlarni foydalanishga qabul qilish va kadastr hujjatlarini rasmiylashtirish maqsadida 2022-yil 29-dekabrda tuman davlat xizmatlari markazi orqali ariza topshirganligi ma'lum bo'ldi.

Mazkur ariza tizim orqali Kadastrlar palatasi Buxoro filialiga 2022-yil 30-dekabrda kelib tushgan bo'lib, barcha tegishli hujjatlar tizimga yuklangan va uy-joyga kadastr pasporti rasmiylashtirilgan bo'lsa-da, filial kadastr muhandisi S. G'aniyevning xatosi tufayli kadastr pasportini shakllantirish uchun to'lovli tugma bosilgan.

Vaholanki, Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 29-dekabrda 1060-sonli qarori I-ilovasi bilan tasdiqlangan "Ko'chmas mulk obyektlariga bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish tartibi to'g'risida"gi Nizomning 9-bandida belgilanganidek, Kadastr yig'majildini birlamchi shakllantirishda ko'chmas mulk obyektlari davlat ro'yxatidan o'tkazuvchi organ tomonidan joyiga chiqib xatlovdan o'tkaziladi. Kadastr yig'majildini shakllantirish natijalari bo'yicha kadastr pasporti beriladi.

Kadastr pasportini berish tartibi va shakli Yer resurslari, geodeziya, kartografiya va davlat kadastr davlat qo'mitasi tomonidan belgilanadi.

Ko'chmas mulk obyektining kadastr pasportini tayyorlash davlat ro'yxatidan o'tkazuvchi organ tomonidan jismoniy yoki yuridik shaxslarning buyurtmasi asosida amalga oshiriladi. Buyurtmalar internet tarmog'i yoki davlat xizmatlari markazlari orqali qabul qilinadi.

Xullas, fuqaro F. Gulamovaning telefon raqamiga kelgan sms xabarga binoan muallif tomonidan 2023-yil 5-yanvarda 745 ming so'm to'lov amalga oshirilib, ilgari rasmiylashtirilgan eski kadastr pasporti chiqarib berilgan. Bino-inshootlarni foydalanishga qabul qilish masalasi esa ochiq qolgan. Eski kadastr hujjati uchun yangi to'lov undirish muhandisning xatosimi yoki...

Yuqoridagi qonunbuzilish holatini bartaraf etish maqsadida Buxoro viloyat Kadastrlar palatasi rahbari nomiga adliya bo'limi tomonidan taqdimnoma kiritilib, muallifga 745 ming so'mlik ortiqcha to'lov qayta to'lab berildi.

Abdurahimxo'ja BAFAYEV,
Buxoro tuman adliya bo'limi boshlig'i

ANDIJON

Hududlarda "Adliya mahallada" shiori ostida aholi bilan to'g'ridan-to'g'ri muloqotni tashkil etish, jismoniy va yuridik shaxslarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan sayyor qabullar o'tkazilmoqda.

29 YILGA
KECHIKKAN
TUG'ILGANLIK
GUVOHNOMASI

Andijon shahridagi "Sog'lom turmush" mahallasida yashovchi fuqaro S. O'lmasov shahar adliya bo'limiga murojaat qilib, 1994-yil 8-yanvarda tug'ilgan farzandi U. Tillanazarovga ayrim sabablarga ko'ra tug'ilganlik haqidagi guvohnoma olinmagani bayon qilgan. Ayoli F. Tillanazarova 2019-yilda vafot etganini, farzandi tug'ilgan vaqtida o'zi boshqa yurtda bo'lgani bois uning qayerda tug'ilganini bilmagani va moddiy ahvoli qiyinligini, huquqiy yordamga muhtojligini inobatga olib sud tartibida farzandining tug'ilganlik faktini belgilashda amaliy yordam so'ragan.

Mazkur holat o'rganilganda U. Tillanazarov uy sharoitida tug'ilganligi sababli tug'ilganlik haqidagi guvohnoma olinmasdan qolgan ayon bo'ldi. Shu boisdan, fuqarolik ishlari bo'yicha Andijon tumanlararo sudiga tug'ilganlik faktini belgilash haqida ariza kiritildi. Sudning tegishli qarori bilan Tillanazarov Umirbek Soibjon o'g'lining 1994-yil 8-yanvar kuni tug'ilganlik fakti belgilanib, unga oradan 29 yil o'tib, shahar FHDo bo'limi tomonidan tug'ilganlik haqida guvohnoma berildi.

Kamoliddin AMANOV,
Andijon shahar adliya bo'limi boshlig'i

QORAQALPOG'ISTON

ZARARLI ISHDA ISHLAGAN, AMMO IMTIYOZLI PENSİYAGA CHIQOLMAGAN

TAXTAKO'PIR tumanida yashovchi fuqaro A.K. tuman adliya bo'limiga murojaat qilib, 1995-yildan 2022-yilga qadar Respublika vabo profilaktik markazi Qoraqalpog'iston Respublikasi filiali Taxtako'pir tuman bo'limida turli lavozimlarda ishlaganligini, lekin Budjetdan tashqari pensiya jamg'armasi Taxtako'pir tuman bo'limi attestatsiyadan o'tkazilmagan mazkur ish joyining zararli va og'ir ishlar qatoriga kiritilmaganini bildirib, yoshga doir imtiyozli pensiyaga chiqarishni rad etganidan norozi bo'lib, ushbu masalada amaliy yordam so'ragan.

Aniqlanishicha, fuqaro haqiqatan ham, Budjetdan tashqari pensiya jamg'armasi tuman bo'limiga imtiyozli pensiyaga chiqish uchun murojaat qilgan, lekin komissiya qaroriga

ko'ra, imtiyozli pensiya olish huquqini beruvchi ayrim ish davrlari bo'yicha ish o'rni attestatsiyadan o'tkazilmagani sababli, fuqaroga imtiyozli pensiya tayinlash rad etilgan.

Vaholanki, O'zbekiston Respublikasining "Fuqarolarning davlat pensiya ta'minoti to'g'risida"gi qonunida umumiy belgilangan yoshni 10 yilga qisqartirilgan holda imtiyozli pensiya olish huquqiga mehnat sharoiti juda zararli va juda og'ir ishlarida to'liq ish kuni davomida band bo'lgan xodimlar - ayollar ish staji kamida 20 yil bo'lib, shundan kamida 10 yil ko'rsatilib o'tilgan ishlarga to'g'ri kelgan holatda ega bo'lishi belgilangan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi plenumining 2017-yil 29-noyabrda "Davlat pensiya ta'minoti bilan bog'liq ishlar bo'yicha sud amaliyoti

to'g'risida"gi qaroriga ko'ra, ish o'rinlarining attestatsiyadan o'tkazganligi to'g'risidagi hujjatlar mavjud bo'lmasa, o'ta zararli va o'ta xavfli mehnat sharoitlarida ishlaganlik faktini belgilash haqidagi ishlar sudda ko'rinishi mumkin.

Shunga asosan, adliya bo'limi tomonidan fuqarolik ishlari bo'yicha Chimboy tumanlararo sudiga fuqaroning 1995-yildan 2022-yilga qadar zararli va o'ta og'ir ishda ishlaganlik faktini belgilab berish haqida ariza kiritildi. Sudning hal qiluv qaroriga asosan, fuqaroning zararli va og'ir ishlarda ishlaganlik fakti tasdiqlandi va unga imtiyozli pensiya tayinlanadigan bo'ldi.

Axmet ALLAMURATOV,
Taxtako'pir tuman adliya bo'limi boshlig'i

TOSHKENT

ZARAR
QOPLANDI

FUQARO A.S.ga xususiy mulk huquqi asosida o'ziga tegishli bo'lgan Qibray tumanidagi "Tashisti" mahallasi, Tuzel 2-berk ko'chasi 4-uy manzilida joylashgan uy-joyini davlat va jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yilishi munosabati bilan to'lanmayotgan kompensatsiyani undirishda amaliy yordam berishni so'rab, Sergeli tuman adliya bo'limiga murojaat qildi.

Aniqlanishicha, A. S.ning mulk huquqi Qibray tuman hokimligining 2019-yil 18-fevraldagi dalolatnomasi

hamda ushbu dalolatnomaga asosan chiqarilgan 2019-yil 28-martdagi Qibray tuman hokimining qaroriga muvofiq vujudga kelgan bo'lib, kadastr hujjatlariga binoan yer maydoni 0.06 gektarni tashkil etgan. Biroq tuman hokimligi tomonidan yuqoridagi normativ-huquqiy hujjat talablariga zid ravishda shu kunga qadar olib qo'yilgan mulk uchun kompensatsiya to'lovlari to'liq to'lanmagan.

Oliy Majlis Senatining 2021-yil 27-avgustdagi tegishli qaroriga aso-

san Qibray tumanining "Tovkentepa", "Tashisti", "Ibrat" mahalla fuqarolar yig'inlari Yashnabod tumaniga, "Jarboshi" MFY esa Mirzo Ulug'bek tumani hududiga o'tkazilgan.

Shunga ko'ra, tuman adliya bo'limi tomonidan fuqaro A.S.ning manfaatida fuqarolik ishlari bo'yicha Mirobod tumanlararo sudiga da'vo ariza kiritilib, 989 million 788 ming so'm miqdorida yetkazilgan zarar undirilishi belgilandi.

Jaloliddin HAYDAROV,
Sergeli tuman adliya bo'limi bosh maslahatchisi

4 "MADAD" JAVOB BERADI

YER UCHASTKASINI DAVLAT RO'YXATIDAN O'TKAZISH TARTIBI QANDAY?

– **YER uchastkasiga bo'lgan huquqni davlat ro'yxatidan o'tkazish qanday amalga oshiriladi?**

– Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 29-dekabrda "Ko'chmas mulk obyektlariga bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaroriga muvofiq, ko'chmas mulk obyekti egasi bo'lgan yoki ko'chmas mulkka ega bo'lgan yuridik va jismoniy shaxslar ko'chmas mulk obyekti bo'lgan mulk huquqi va boshqa ko'chmas mulk huquqlarining paydo bo'lishi, boshqa shaxslarga o'tkazilishi, cheklanishi va bekor qilinishi yoki ko'chmas mulk obyekti huquqiy holatidagi o'zgarishlar paydo bo'lgan kundan boshlab bir oy mobaynida mulk huquqini davlat ro'yhatiga olish uchun ko'chmas mulk obyekti huquqiy hujjatlarini davlat xizmatlari markazlariga yoki Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali orqali ilova qilgan holda va ipoteka holatida ipoteka shartnomasini ro'yxatdan o'tkazishda ko'chmas mulk obyekti bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatiga olishni amalga oshiruvchi organga murojaat qilishlari shart.

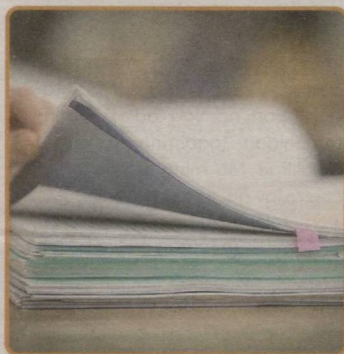

ALIMENT GRAFIGI BO'YICHA MA'LUMOT BERSANGIZ?

– **Aliment bo'yicha oyma-oy grafigi hisobotini qanday olish mumkin?**

– Majburiy ijro byurosining rasmiy "mib.uz" saytiga kirib, "Xizmatlar" bandiga o'tiladi. Shu yerdan "Alimentlar kalkulyatori" satriga kirib, aliment grafigi haqida bilishingiz mumkin. Oila

kodeksining 99-moddasiga muvofiq, agar voyaga yetmagan bolalarga ta'minot berish haqida ota-onalar o'rtasida kelishuv bo'lmasa, ularning ta'minoti uchun aliment sud tomonidan ota-onaning har oydagi ish haqi va (yoki) boshqa daromadining bir bola uchun – to'rtinchi qismi, ikki bola uchun – uchdan bir qismi, uch va undan ortiq bola uchun – yarmisi miqdorida undiriladi. Bu to'lovlarning miqdori taraflarning moddiy yoki oilaviy ahvolini va boshqa e'tiborga loyiq holatlarni hisobga olgan holda sud tomonidan kamaytirilishi yoki ko'paytirilishi mumkin. Har bir bola uchun undiriladigan aliment miqdori qonun hujjatlari bilan belgilangan mehnatga haq to'lash eng kam miqdorining 26,5 foizidan kam bo'lmasligi kerak.

XOTIN-QIZLARGA IJTIMOIY YORDAM

– **"Ayollar daftari"ga kiritilgan xotin-qizlarga qaysi yo'nalishlarda yordam ko'rsatiladi?**

– Vazirlar Mahkamasining 145-son qarori bilan tasdiqlangan nizomga asosan "Ayollar daftari"ga kiritilgan xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- ✓ ishsiz xotin-qizlar uchun – ularning bandligini ta'minlash;
- ✓ tadbirkorlik qilish istagida bo'lgan ehtiyojmand xotin-qizlar uchun – tadbirkorlikni yo'lga qo'yishga ko'maklashish;
- ✓ boquvchisi bo'lmagan ehtiyojmand xotin-qizlar uchun – bir martalik moddiy yordam berish, zarur hollarda ularning uy-joyini ta'mirlash;
- ✓ ijtimoiy yordamga muhtoj I va II guruh nogironligi bo'lgan, shuningdek, tezkor tibbiy muolajaga muhtoj ehtiyojmand xotin-qizlar uchun – bir martalik moddiy yordam berish, zarur hollarda, sektor rahbari xulosasi asosida og'ir turmush sharoitidagi (uy-joyi ta'mirlashga muhtoj, biroq oilasining moddiy imkoniyati yetmaydigan) xotin-qizlarning uy-joyini ta'mirlash, bir martalik moddiy yordam berish;
- ✓ zarur hollarda, sektor rahbari xulosasi asosida og'ir turmush sharoitidagi (uy-joyi ta'mirlashga muhtoj, biroq oilasining mod-

diy imkoniyati yetmaydigan) xotin-qizlarning uy-joyini ta'mirlash, tibbiy muolajaga muhtoj ehtiyojmand xotin-qizlar uchun zarur tibbiy yordamlar ko'rsatish;

- ✓ uy-joyga muhtoj ehtiyojmand xotin-qizlar uchun – ijaraga kompensatsiyasini to'lash, ijtimoiy uylarga joylashtirish, uy-joy bilan ta'minlash, zarur hollarda, sektor rahbari xulosasi asosida bir martalik moddiy yordam berish;
- ✓ qaramog'ida nogironligi bo'lgan farzandi mavjud ehtiyojmand xotin-qizlar uchun – bir martalik moddiy yordam berish, zarur hollarda, sektor rahbari xulosasi asosida tomorqadan va dehqonchilikdan daromad manbai sifatida foydalanish uchun ko'maklashish.

MASHINA SOTIB OLISHIM TO'G'RIMI?

– **Ishonchnoma asosida avtomashina sotib olmoqchi edim. Bosh ishonchnoma asosida transport vositasi sotib olsam, menda mazkur transportga nisbatan mulk huquqini e'tirof etishda muammo bo'lmaydimi? Bosh ishonchnoma bilan mashina sotib olishim to'g'rimi?**

– Sizga avtomototransport vositasini sotib olayotgan paytingizda hujjatlarni rasmiylashtirishda bosh ishonchnoma asosida sotib olmaslikni tavsiya qilgan bo'lar edik. Sababi, avtomashinani xalq tilida aytiladigan "Gendoverennost" orqali "yashirin sotish"ga taqiy mavjud emas. Faqat belgilangan tartib-qoidalarga rioya etilishi kerak. Biroq, bu holatda bir narsaga e'tibor bering! Avtomashinaning "texpasporti"da ism-familiyasi yozilgan fuqaro qonunga ko'ra ham, barcha bazalarda ham mashina mulkdori sifatida qolaveradi. Notariusda bosh ishonchnoma (gendoverennost) rasmiylashtirilsa ham, uni mulk huquqi tark etmaydi. Yoki bosh ishonchnoma orqali oldi-sotdi qilishni tavsiya qilmaymiz. Chunki, bu vaziyatda xatarlar avtomobilni ishonch-

Savollarga "Madad" NNT
bosh mutaxassisi
Akmal OCHILOV
javob berdi

noma orqali "xarid" qilgan shaxsda ko'proq bo'ladi. Fuqarolik kodeksining 141-moddasida ishonchnomaning bekor bo'lish asoslari sanab o'tilgan. Ular orasida ishonchnoma bergan shaxsning uni bekor qilishi bilan ishonchnomaning amal qilishi bekor bo'lishi belgilangan. Yuqoridagi normadan ko'rinib turibdiki, mashina mulkdori istalgan vaqtda ishonchnomani bekor qilishi mumkin. Bekor qilish uchun notariusga borganda ham, notarius uni bekor qilishga majbur. Bunda ikkinchi tomon, ya'ni "xaridor"ning roziligi talab etilmaydi. Bu holda notarius hattoki bekor qilishning sababini so'rashga ham haqli emas. Avtomototransport vositasini sotib olishda uni oldi-sotdi shartnomasi asosida rasmiylashtirishingiz hamda mazkur shartnomani notarial tartibda tasdiqlashni maslahat beramiz.

MEROSXO'RLAR KIMLAR?

– **Kimlar qonun bo'yicha birinchi navbatdagi merosxo'rlar hisoblanadi?**

– Fuqarolik kodeksining 1135-moddasiga asosan meros qoldiruvchining bolalari (shu jumladan farzandlikka olingan bolalari), eri (xotini) va ota-onasi (farzandlikka oluvchilar) teng ulushlarda qonun bo'yicha birinchi navbatdagi vorislik huquqiga ega bo'ladi. Meros qoldiruvchining vafotidan keyin tug'ilgan bolalari ham birinchi navbatdagi vorislar jumlasiga kiradi. Bundan tashqari, homila holatida bo'lgan, biroq hali tug'ilmagani ham merosni taqsimlash ushbu merosxo'rlar tug'ilgandan keyin amalga oshiriladi.

Xumoyun SOYIPOV,
Toshkent davlat yuridik universiteti
o'qituvchisi

6 KO'ZGU

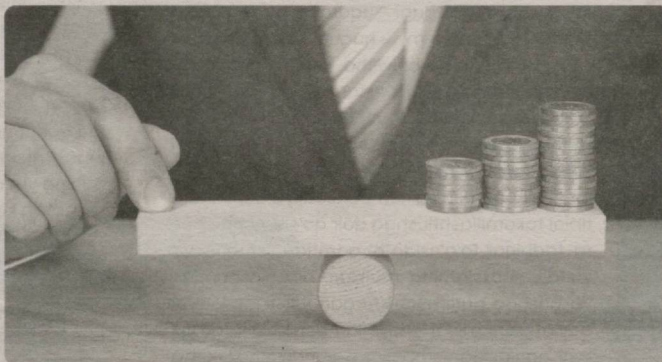
MA'MURIY islohotlarning navbatdagi bosqichini amalga oshirish maqsadida 2023-yil 25-yanvarda Prezidentimizning "Respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari faoliyatini samarali yo'lga qo'yishga doir birinchi navbatdagi tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni imzolandi. Mazkur farmondagi 3-ilovaning izoh qismi "d" bandida "Vazirliklar huzuridagi qo'mitalar, agentliklar va inspeksiyalar markaziy apparati va ularning hududiy va tuman bo'linmalari xodimlari uchun mehnatga haq to'lash razryadlari tegishli vazirlik markaziy apparati xodimlari uchun belgilangan mehnatga haq to'lash razryadlaridan bir pog'ona past miqdorda qo'llaniladi", deyilgan.

Shunga ko'ra, agar vazirlik xodimlarining razryadlari o'zgarmasa va hozirgidek ko'rinishda qolsa, demak, uning tarkibiga kiruvchi davlat organi (masalan, ba'zi qo'mitalar, agentliklar) xodimlarining razryadlari bir pog'onaga pasayadi. Va ish haqi ham kamayishi mumkin.

Amaldagi Mehnat kodeksining 88-moddasiga muvofiq, "Mehnat shartlarini o'zgartirish, ular qaysi tartibda belgilangan bo'lsa, shunday tartibda amalga oshiriladi". Ya'ni, agar xodimning razryadli ish haqi miqdori shtat jadvali va mehnat shartnomasi bilan belgilangan bo'lsa, demak, ish haqining kamayishi ham shtat jadvaliga, ham mehnat shartnomasiga o'zgartirish kiritish tartibida amalga oshiriladi. Shunga ko'ra, umumiy vaziyatlarda xodimlarning ish haqi miqdori kamayadigan bo'lsa, albatta, bu ular bilan kelishilgan holda, ularning roziligi bilan amalga oshirilishi kerak.

Endi mana bu normaga e'tibor bering. Amaldagi Mehnat kodeksining 89-moddasida "Ish beruvchi xodimning roziligisiz mehnat shartlarini o'zgartirishga faqat texnologiyadagi, ishlab chiqarish va mehnatni tashkil etishdagi o'zgarishlar, ishlar (mahsu-

ISH HAQI OSHSA – E'TIROZ YO'Q, kamaysa - muammo ko'p...

lot, xizmatlar) hajmining qisqarganligi, bosharti bunday o'zgarishlar xodimlar soni yoki ishlar xususiyatining o'zgarishiga olib kelishi oldindan aniq bo'lgan hollardagina haqlidir," degan qoida bor.

Bu qoidaga muvofiq agar xodimlarning mehnat shartlari (jumladan, ish haqi) masalan, mehnatni tashkil etishdagi o'zgarishlar tufayli o'zgarayotgan bo'lsa va agarda bu

shartlar ish xususiyatining o'zgarishiga ham sabab bo'lsa, ish beruvchi mehnat shartlarini xodimning roziligisiz o'zgartirishga haqli. Faqat buning uchun Mehnat kodeksining 89-moddasi uchinchi qismiga muvofiq, ish beruvchi mehnat shartlaridagi bo'lajak o'zgarishlar (masalan, ish haqining kamayishi) haqida xodimni kamida 2 oy oldin yozma ravishda ogohlantirib, tilxat olishi shart. Agar

jarayon ogohlantirishsiz amalga oshiriladigan bo'lsa, bu noqonuniy hisoblanadi.

Yana bir muhim talab bor, Mehnat kodeksining 89-moddasi beshinchi qismiga asosan ko'pchilik xodimlar guruhi uchun mehnat shartlari noqulay tarzda o'zgarigan taqdirda, ish beruvchi mahalliy mehnat organiga bunday o'zgartirishlarning sababi haqida ma'lumot berishi shart.

E'tibor qilgan bo'lsangiz, davlat organlaridagi xodimlarning razryadi va ish haqi tushiriladigan bo'lsa, bu albatta, ko'pchilik xodimlar uchun noqulay o'zgarish hisoblanadi. Bunday holatlarda ish beruvchi o'zgarishlar haqida Aholi bandligiga ko'maklashish markaziga ma'lumot taqdim etib, shundan keyingina bu o'zgarishlarni amalga oshirishi to'g'ri bo'ladi.

Nodirjon SHOIMOV,

Boysun tuman yuridik xizmat ko'rsatish markazi boshlig'i

BUXORO shahrida joylashgan ta'lim muassasalarida faoliyat yurituvchi kutubxonachilarning ularga to'lanilishi lozim bo'lgan ustama to'lovlari to'lanmayotganidan norozi bo'lib qilgan murojaati viloyat adliya boshqarmasi xodimlari tomonidan qonun doirasida o'rganib chiqildi.

Kutubxonachilar USTAMASIZ QOLGAN

Vazirlar Mahkamasining 1994-yil 29-sentabrdagi "Xalq ta'limi xodimlari mehnatiga haq to'lash shartlarini tartibga solish to'g'risida"gi qarori bilan tasdiqlangan nizomning 23-bandida maktablar, barcha tur va nomdagi maktab-internatlar, o'rta maxsus va hunar texnika o'quv yurtlari kutubxonachilariga yoki boshqa xodimlarga darsliklarning kutubxona fondi bilan shug'ullanish uchun mehnatga haq to'lashning eng kam miqdorining 3,6 foizi miqdorida qo'shimcha haq to'lanishi, keyingi har bir 1 ming 500 nusxa darslik uchun 5 foiz, biroq mehnatga haq to'lashning eng kam miqdorining 10,6 foizidan ko'p bo'lmagan miqdorda qo'shimcha haq to'lanishi ko'rsatilgan.

O'rganish natijasiga ko'ra, fuqarolik ishlari bo'yicha Buxoro tumanlararo sudiga da'vo arizasi kiritildi. Sudning hal qiluv qaroriga asosan ta'lim muassasalarining 6 nafar kutubxonachisiga 21 million 100 ming so'm miqdoridagi qo'shimcha to'lov to'lanishi belgilandi.

Halim FARMONOV,
Buxoro viloyat adliya boshqarmasi mas'ul xodimi

E'OLONLAR

Toshkent viloyat adliya boshqarmasi huzuridagi malaka komissiyasining 2023-yil 13-martdagi 5/2023-son yig'ilish bayoni hamda adliya boshqarmasining 2023-yil 14-martdagi 67-um-son buyrug'i bilan Toshkent viloyat adliya boshqarmasi tomonidan 22.04.2020-yilda Bekobod shahrida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius X. Normatovga berilgan TS 0047-raqamli litsenziyaning amal qilishi 2023-yil 17-mart kundan 15 kun muddatga to'xtatildi.

Toshkent viloyat adliya boshqarmasi huzuridagi malaka komissiyasining 2023-yil 13-martdagi 6/2023-son yig'ilish bayoni hamda adliya boshqarmasining 2023-yil 14-martdagi 68-um-son buyrug'i bilan Toshkent viloyat adliya boshqarmasi tomonidan 20.04.2020-yilda Bo'stonliq tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Z. Duxsenovga berilgan TS 0018-raqamli litsenziyaning amal qilishi 2023-yil 18-mart kundan 15 kun muddatga to'xtatildi.

Toshkent viloyat adliya boshqarmasi huzuridagi malaka komissiyasining 2023-yil 13-martdagi 7/2023-son yig'ilish bayoni hamda adliya boshqarmasining 2023-yil 14-martdagi 66-um-son buyrug'i bilan Toshkent viloyat adliya boshqarmasi tomonidan 22.04.2020-yilda Zangiota tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius T. Saidboboyevga berilgan TS 0053-raqamli litsenziyaning amal qilishi 2023-yil 18-mart kundan 15 kun muddatga to'xtatildi.

Toshkent viloyat adliya boshqarmasi huzuridagi malaka komissiyasining 2023-yil 13-martdagi 8/2023-son yig'ilish bayoni hamda adliya boshqarmasining 2023-yil 14-martdagi 64-um-son buyrug'i bilan Toshkent viloyat adliya boshqarmasi tomonidan 22.04.2020-yilda Zangiota tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius D. Nosirovga berilgan TS 0011-raqamli litsenziyaning amal qilishi 2023-yil 16-mart kundan 15 kun muddatga to'xtatildi.

Toshkent viloyat adliya boshqarmasi huzuridagi malaka komissiyasining 2023-yil 13-martdagi 9/2023-son yig'ilish bayoni hamda adliya boshqarmasining 2023-yil 14-martdagi 65-um-son buyrug'i bilan Toshkent viloyat adliya boshqarmasi tomonidan 14.12.2021-yilda Oqqo'rg'on tumanida

xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius J. Norqulovga berilgan TS 0089-raqamli litsenziyaning amal qilishi 2023-yil 15-mart kundan 15 kun muddatga to'xtatildi.

Toshkent viloyat adliya boshqarmasi huzuridagi malaka komissiyasining 2023-yil 13-martdagi 10/2023-son yig'ilish bayoni hamda adliya boshqarmasining 2023-yil 14-martdagi 62-um-son buyrug'i bilan Toshkent viloyat adliya boshqarmasi tomonidan 19.03.2020-yilda Bekobod shahrida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Z. Mamatkirimovga berilgan TS 0088-raqamli litsenziyaning amal qilishi 2023-yil 1-aprel kundan 1 oy muddatga to'xtatildi.

Toshkent viloyat adliya boshqarmasi huzuridagi malaka komissiyasining 2023-yil 13-martdagi 11/2023-son yig'ilish bayoni hamda adliya boshqarmasining 2023-yil 14-martdagi 61-um-son buyrug'i bilan Toshkent viloyat adliya boshqarmasi tomonidan 21.04.2020-yilda Bekobod tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius D. Shaxmayevga berilgan TS 0033-raqamli litsenziyaning amal qilishi 2023-yil 14-mart kundan 1 oy muddatga to'xtatildi.

Toshkent viloyat adliya boshqarmasi huzuridagi malaka komissiyasining 2023-yil 13-martdagi 12/2023-son yig'ilish bayoni hamda adliya boshqarmasining 2023-yil 14-martdagi 63-um-son buyrug'i bilan Toshkent viloyat adliya boshqarmasi tomonidan 20.04.2020-yilda Piskent tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Sh. Islombekovga berilgan TS 0024-raqamli litsenziyaning amal qilishi 2023-yil 15-mart kundan 15 kun muddatga to'xtatildi.

Andijon viloyat adliya boshqarmasining 2023-yil 15-martdagi 61-um-son buyrug'iga asosan Andijon shahar "Huquq himoyachisi" advokatlik byurosi advokati Urinbayeva Shoiraxonga 2018-yil 25-dekabrda berilgan AN 000184 raqamli advokatlik faoliyati bilan shug'ullanish huquqini beruvchi litsenziya hamda Marxamat tuman "MARXAMAT ADVOKATLARI" advokatlik firmasining advokati Sharipov Rafiqjon Abdumannobovichga 2018-yil 26-dekabrda AN 000198 raqamli advokatlik faoliyati bilan shug'ullanish huquqini beruvchi litsenziya va advokatlik maqomi tugatildi.

SUHROB Kattayev (ism-shariflar o'zgartirilgan)
o'ttiz besh yoshiga qadar chiroyli yashab, ikki nafar
farzandini halol mehnat bilan boqib kelayotgandi.
Ammo...

TUBANLIK

yo'xud ayolga "aylangan" erkak makri

Hammasi oilasiga xiyonat qilib, bir ayolga ilakishib, u bilan ko'ngilxushlik qilishdan boshlandi. Mast-alast holda, qattiq uxlab qolgan Suhrob tongda uyg'onib, telefonidagi simkartasining bittasi va elektron hamyoni (plastik kartochkasi) yo'qolib qolganini bildi. Bo'lar ish bo'ldi, deb yo'qolgan simkartasiga va plastik kartochkasiga "ta'qiq" qo'yish haqida ham o'ylamadi. Ammo kutilmaganda, oradan bir necha kun o'tgach o'sha "mahnuba"si telefon qilib, unga zudlik bilan 1 million so'm pul topib kelishi, aks holda uning o'sha tundagi ochiq, o'ta maxfiy holatdagi suratlarini internet tarmoqlari orqali tarqatib yuborishini aytib qo'rqitadi.

"Ayolning makri shu bo'lsa kerak-da", degan o'y bilan uchrashuvga kelishilgan manzilga yetib kelgan Suhrob undan yo'qolgan plastik kartochkasi va sim kartasini so'raydi. "Kartochkam bilan simkartamni qaytarasan, keyin aytgan pulingni olasan," degan gapiga "Hali shoshmang, simkartangizga profil ochganman, ancha foydalanishim kerak, keyin bera-man," deya javob beradi ayol. Shu tariqa qarmoqqa tushgan Suhrob yana ikki-uch marotaba bu ayolga xuddi shunday "to'lov" to'lab yurdi.

Oradan uch oy o'tib simkarta hamda plastik kartasini olgan erkak endi havoga sovurilgan pullarini qaytarib olishni o'ylay boshladi. G'araz niyati yo'lida internet tarmog'ida "Iroda" deya akkaunt ochib, turli kishilar bilan yozishib yurdi. Uning maqsadi birorta puldor bilan yaqindan tanishib, undan pul undirish edi.

Ota-onasi, oilasi uchun bir necha yillardan buyon Koreya davlatida ishlab kelayotgan O'lmas Salimov "Iroda"ning qar-mog'iga ilindi.

Ancha vaqt telegram kanali orqali suhbatlashib, "do'stlashib" va "yaqin kishi"lardan biriga aylangan "Iroda" aslida tubanlik qilish uchun "ayol"ga aylangan Suhrob edi. U turli xiyla-nayranglar bilan O'lmasning oilasi, yaqinlari haqidagi ma'lumotlarni bilib oldi. Bu "shirinso'z ayolga" yaxshi niyat bilan o'z qalbini ocha boshlagan O'lmas "Bu ayol mening onajonim" deya onasining suratini tashlaydi. O'z suratini esa boshqa-cha orzular va tasavvurlar bilan tashlagan yigit tuzoqqa ilingan edi.

Musofir yurtda yurgan yigit o'z yurtdoshi tomonidan bu tarzda talanishi, tahdidga olinishi haqida yetti uxlab tushida ham ko'rmagan. Ammo "Zudlik bilan 300 AQSh dollari yubormasang, bu yalang'och suratlarini ijtimoiy tarmoqlarda parvoz qiladi" degan tahdiddan hushyor tortadi. Go'yoki tanishimning nomiga deb o'zining pasport ma'lumotlarini unga yuborib, pul tashlashni so'ragan olg'ir ta'magir 300 AQSh dollarini qo'lga kiritadi. O'zi kompyuter programmasidan foydalanib, "ixtiro" qilgan uyatli suratlarini internetga joylashtirish tahdidi bilan O'lmasdan 3 ming 700 AQSh dollarini o'zlashtiradi. Bu voqeadan xabar topgan O'lmasning onasi G. Salimova ichki ishlar idorasiga murojaat qilishga majbur bo'ladi.

Shu orada S. Kattayev, ya'ni "Iroda", O'. Salimov va uning onasi G. Salimovlarga tegishli bo'lgan suratlarini sharmsiz holatga keltirib, ostiga axloqqa zid bo'lgan so'zlarni yozib, internet tarmog'i orqali bir necha guruhlarga tarqatib yuboradi. U o'z harakatlari bilan jabrlanuvchi va uning yaqin kishilari uchun sir saqlanishi lozim bo'lgan ma'lumotlarni oshkor qilish bilan qo'rqitib, mulkiy manfaatlar olish, pornografik mahsulotni tarqatish va namoyish etish maqsadida internet jahon axborot tarmog'ida joylashtirish orqali shaxsning sha'ni va qadr-qimmatini beodobblik bilan qasddan tahqirlash kabi jinoyatlarga qo'l urgan.

Sud tomonidan S. Kattayev Jinoyat kodeksining tegishli moddalariga aybdor deb topildi va unga qonunda belgilangan tartibda ozodlikdan mahrum qilish jazosi tayinlandi.

Akrom ARIPOV,
Oliy sud bosh konsultanti

Deyarli har kuni avtohalokat bilan bog'liq hodisalar haqida o'qiydiz, eshitamiz yoki tasodifan shunday voqealarning guvohi bo'lamiz. Yo'l-transport hodisalari oqibatlarini ko'rib, sergak va hushyor tortamiz ham. Ammo bularning bari biz uchun lahzalik holatdek o'tadi-ketadi. Oradan hech qancha vaqt o'tmay, hammasini unutamiz. Hatto hushyorlikni ham. Aslida avtoavariyalarning asosiy sababi ham hushyorlikni yo'qotish emasmikan?!

o'zgaga ziyon yetkazmang!

Kimlarga dir ishonib, mas'uliyatni unutib, hujjatsiz rulga o'tiradiganlar, yo'l qoidalarini mensimaydiganlar, yo'l-patrul xizmati xodimlarining ishorasiga bo'ysunmaydiganlar avval ham bor edi, bugun ham yo'q emas. Yo'l-transport hodisalarining aksari shundaylar tufayli sodir bo'layotgani ham ayni haqiqat. Bundaylarning kasofati faqat o'ziga ura mayli edi, ularning kasriga begunoh insonlarning ham umri xazon bo'layotgani achinarli hol.

Bugun sizga hikoya qilmoqchi bo'lganimiz ham ayanchli yo'l-transport hodisasi bilan bog'liq holat. Asror (ismlar o'zgartirilgan) "Matiz" avtomashinasida poytaxt bo'ylab yo'lga chiqdi. Balki, biron-bir yumush bilandir, yo yo'lovchilarning uzog'ini yaqin qilib to'rt-besh so'm ishlamoqchi bo'lgandir. U chorrahaga yaqinlashganda, svetoforning qizil chirog'i yonganini payqamay qoldimi, to'xtashni istamadimi, mashinaning tezligini pasaytirmasdan, harakatlanishda davom etdi.

Shu paytda yo'l qoidasiga amal qilib, boshqa yo'nalishdan harakatlanib kelayotgan mashina bexosdan Asrorning yo'nalishiga burildi. Asror endi to'xtamas yoki yo'nalishni o'zgartirmasa, avtoavariya qilishi shubhasiz bo'lib qoldi. Hayajondanmi, qo'rquvdanmi, Asror mashina chambaragini keskin burdi. Burilgan yo'nalishini hali to'liq ko'rib ulgurmasidan, piyodalar o'tish yo'lagidan o'tib borayotgan ona va bolani borib urganini ko'rdi...

Tez yordam va shifokorlar tomonidan ko'rsatilgan birinchi tibbiy yordam ham, muolajalar ham bolaning hayotini saqlab qololmadi. Hayoti saqlab qolingani esa endigina besh yoshga to'lgan o'g'lining ismini aytib chor tarafga iltijoli boqadi...

Sud jarayonida ma'lum bo'lishicha, Asror bir yil avval avtomobil boshqarish huquqidan mahrum qilingan. U mashinani hujjatsiz boshqarib yurgan. U o'z aybini tan olish asnosida otasiga haydovchilik guvohnomasini qaytarib olgani to'g'risida yolg'on gapirib, mashinani qo'lga kiritganini, kutilmaganda bu mudhish hodisaning ro'y beriganini afsus va nadomatlar bilan gapirar ekan, suddan jazo tayinlashda yengillik so'radi.

Marhum bolaning ota-onasi esa o'zini qo'yarga joy topolmaydi. Goh bir-biriga dalda bergandek bo'ladi, goh aybdorning bu qilimini hech narsa bilan oqlab bo'lmagligini aytib, dod-faryod qiladi.

Qonun barchaga barobar. Asrorga ham tegishli jazo tayinlandi. Aslida jazoning qandayligi muhim emas, muhimi, sodir etilgan hodisadan to'g'ri xulosa qo'yish. Bizning ham bu voqeani yoritishdan maqsadimiz yo'l harakati qoidalariga bo'ysunmaslikning oqibati yaxshilik bilan tugamasligini yana bir bor yodga solib qo'yishdir.

Inson-ku inson, yo'llarda biron bir hayvon yoki parranda, boringki, hech bir jonzotga shikast yetkazishga haqqimiz yo'q! Shunday ekan, avtomobil boshqarayotganda hushyorlikni yo'qotmaylik!

Yorбек ISKANDAROV,
"Inson va qonun" muxbiri

8 ADABIY AYYON

Uilford CHARLZ

O'sha kuni, kechga yaqin Guinnlar do'koni yonida to'xtab, u yerga yangi kelgan baliq ovlash asboblari tomosha qilish uchun kirgan edim. Uch qavatli, hamisha molga liq to'la bu do'kon shahardagi eng yaxshi supermarket bo'lsa kerak. Undagi antiqa mollar kishi aqlini shoshiradi. Birgina baliq ovi, umuman, ovda asqotadigan ashyolarni tomosha qilishning o'ziga indamay bir-ikki soat vaqtingiz ketib qoladi. Agar shahardan tashqarida dam olishni xush ko'rsangiz, o'sha do'konga bir kirib o'tishni maslahat bergan bo'lardim.

Men yopiq oynavand shkafdagi ehom shaklida terib qo'yilgan sochma o'qlarni tomosha qilayotgan edim. Shunda menga orqa o'girib turgan kishining peshtaxtadagi zalvorligina, stolda turadigan zanjigalkani olib, hech narsa bo'lmaganday yomg'irpo'shining cho'ntagiga solib qo'yganga ko'zim tushdi. Yaqin o'rtada sotuvchi ham, mendan boshqa xaridor ham yo'q edi. Menimcha, u oynavand shkafdagi aksini kuzatib turganimni sezmaydi.

G'alati ahvolda qoldim. To'g'ri, o'zim ham bolalikda arzonarav rastalardan qalam, to'g'nog'ichga o'xshash mayda-chuydalar o'g'irlagan paytlarim bo'lgan. Lekin hozir umrimda birinchi marta rostmana o'g'irlikka guvoh bo'lib turardim.

Zanjigalka yetmish besh dollar tura-di, buni aniq bilaman. Chunki uni sal oldin o'zim ham qo'limga olib, ishxonam yoki uyimdagi stolimda qanday turishini tasavvur qilib ko'rgan edim. Lekin oilali odamman, bunaqa hashamatni cho'ntagim ko'tarmaydi. U haqiqatan ham antiqa yasalgan edi: ritsarlar dubulg'asi shaklida bo'lib, o'rkachi bosilsa dubulg'aning old niqobi ko'tarilib, ritsar og'zidan olov purkardi. Bunaqa ritsarlar peshtaxtada jips bo'lib saf tortib turar edi. Ulardan birini cho'ntagiga tiqqan kishi lift tomon ketgach, lashkar safi siyrak tortib qolganday bo'ldi.

Agar o'ylash uchun ozgina fursat bo'lganda, ehtimol, bu o'g'irlikdan ko'z yumgan bo'lardim. Mening nima ishim bor? Bunaqa ko'ngilsizliklarga bosh suqib nima qildim? Ammo shu payt oldimda "nima xizmat" deganday yoshgina sotuvchi yigit paydo bo'ldi.

Men lift tomonga ishora qildim.

– Yashil plashdagi anavi odamni ko'rayapsizmi? U hozirgina manavi zanjigalkalardan bittasini cho'ntagiga solib ketdi.

– O'g'irlab oldi demoqchimisiz? –

Guvoh

deyarli shivirlab so'radi u mendan.

– Men bunday demadim, faqat u manavi matohdan bittasini cho'ntagiga solib lift tomonga ketdi, dedim.

Sotuvchi sekin yo'talib olib, dedi:

– Bilasizmi, janob, bu mening vazifamga kirmaydi. Siz bo'limimiz boshqaruvchisi janob Livayn bilan gaplashib ko'rmaysizmi?

Yelkamni qisib qo'ydim, ichim uvushdi. Bekor qildimov. Endi istasam-istamasam bu yoqimsiz mashmashada ishtirok etishimga to'g'ri keladi.

Sotuvchi tezda qirg yoshlardagi past bo'yli, taqirbosh janob Livaynni ergashtirib keldi. Men ikki og'iz gap bilan unga bo'lgan voqeani aytib berdim. Livayn labini qisib, meni diqqat bilan tingladi. So'ng ishonch hosil qilish uchun bo'lsa kerak, peshtaxtadagi ritsarlarni sanagan bo'ldi, oynavand shkaf oldiga turib undagi aksdan suvenirlar bo'limini ko'rish mumkinliginiyaman tekshirib ko'rdi.

– Siz, janob...

– Goranovski.

– Janob Goranovski, agar o'g'irlik sodir bo'lgani aniqlansa, suda guvohlik bera olasizmi?

– Nimalar deyapsiz? Men sizga uning zanjigalkani yashirincha cho'ntagiga solganini aytib turibman-ku. Yonini tintib ko'rsangiz kifoyamasmi?

– Bu siz o'ylaganchalik oson ish emas, janob, – dedi Livayn va hayajondan qaltirab turgan sotuvchiga yuzlandi. – Janob Saylioni bu yoqqa chaqir.

Sotuvchi yugurgilab ketdi, boshqa-

ruvchi esa qo'llarini qovushtirib, menga past ovzoda, salmoqlab tushuntira boshladi:

– Hozir do'kon qo'riqlash xizmati boshlig'i Saylioni chaqirib kelishadi. Janob Goranovski, hushyorligingiz va bafarq emasligingizdan minnatdormiz, albatta. Lekin bilasizmi, do'konimiz xaridorlarini asossiz tintuv o'tkazishga bizning haqqimiz yo'q. Atrofdagi sotuvchi yo'q edi, deb o'zingiz aytib turibsiz. Ehtimol, o'sha janob sotuvchini izlab ketgandir.

Ensam qotdi.

– Ana bo'lmasa! Qavatma-qavat yurib sotuvchini qidirganda-a?

– Hamma narsa bo'lishi mumkin, – davom etdi Livayn. – Qonunga ko'ra, kishi olgan narsasi uchun pul to'lamay do'kondan tashqariga chiqqanidan keyingina uni o'g'irlagan hisoblanadi.

– Tushunarli. Nimayam derdim, unda bu haqda unuta qolamiz. Bekor-ga vahima qilgan ekanman.

– Yo'q-ya, sizga vaziyatning qonuniy tomonlarini tushuntirdim, xolos. Bizga yordamingiz juda kerak bo'ladi. Odatda janob Guinn o'g'irlarni sud ixtiyoriga topshiradi. Tayinli guvohlar-siz ishni sudga oshirib bo'lmaydi.

Agar uni do'kon ichida hibsga oladigan bo'lsak, u chiqishidan oldin pul to'lamoqchi bo'lganini aytib turib olishi mumkin, hech narsani isbotlay olmaymiz. Bunaqada mijozlar ishonchini yo'qotishimiz ham mumkin. Bu shov-shuv ko'tarishga arziydimi?

– Nima derdim, agar ish sudgacha boradigan bo'lsa, menga ishonishin-

giz mumkin. Ilgariyam suda guvohlik bergan paytlarim bo'lgan.

Shu payt janob Saylio yetib keldi. U qotmadan kelgan, qoramag'iz, bank xodimlariga o'xshab ketadigan ko'rimli kishi ekan. Tezda ishni zimmasiga oldi. Menga lift oldida turib, o'sha odam paydo bo'lishi bilan belgi berish vazifasi tayinlandi. Janob Livayn asosiy yo'lakka, qorovulboshi esa chiqish eshigi oldiga borib turdi. U bunaqa ishning tahsilini olgan ko'rinadi. Yosh sotuvchini esa yana peshtaxtalar oldiga qaytarishdi.

Betoqat bo'la boshladim, bari tezroq tugasa-yu ketsam. Soatga qararasam, o'g'irlikdan beri endi o'n daqiqqa o'tibdi. Sabr bilan kuta boshladik. Nihoyat, lift eshigi ochilib, yashil plashdagi novcha kishi yo'lakka chiqdi. Kelishilganiday, qo'lim bilan ishora qildim va uning orqasidan tushdim. Birdan miyamga qurollanmaganmikan, degan o'y kelib beixtiyor qadamim sustlashdi. O'g'ri chiqish eshigi tomon ketayotgani aniq bo'lgach, oynavand eshik tavaqasidan janob Saylioga qaradim. U eshikdan chiqqan joydagi yo'lakda, go'yoki tamaki qutisini tozalash bilan o'vora edi. Zum o'tmay qorovulboshi va boshqaruvchi yashil yomg'irpo'shdagi kishini do'konga qaytarib olib kirishdi.

Men o'g'riga chiqqan kishining kulib turishidan o'zimni yo'qotib qo'ydim. Uning katta burni ustini sklerozdan dalolat beruvchi mayda tomirlar bosib ketgan, siyrak tishlari katta og'zini yanayam katta qilib ko'rsatar edi.

– Ma'zur tutasiz, janob, – dedi sovuq ohangda, odobni saqlab qorovullar boshlig'i. – Mana bu janob peshtaxtadan zanjigalka olganingizni, lekin uning pulini to'lamaganingizni aytmoqda.

Saylioniing bir gap bilan mas'uliyatni zimmamga ilib yuborganiga, to'g'risi, jahlim chiqdi. Yashil plashli naynov yelkasini qisib, so'ng aybdorona iljayib qo'ydi. Uning menga qadalgan ko'k ko'zlaridagi nafrat va istehzodan ichim muzlab ketdi.

– Nahotki? – dedi u so'niq kulgi bilan. – Sizlar manavi zanjigalkani aytayapsiz shekilli? – O'g'ri cho'ntagidan xromlangan ritsarni chiqardi.

– Ha, bu o'sha, – tasdiqladim yelkamdan tog' ag'darilganday bo'lib.

U plashi tugmalarini yechib, cho'ntaklaridan bir nima qidira boshladi.

Rus tilidan Shavkat YODGOROV
tarjimasi

Davomi keyingi sonda.

INSON
va qonun

MUASSIS:
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
ADLIYA VAZIRLIGI

"Adolat" milliy huquqiy axborot
markazi nashri

info@adolatmarkaz.uz

2007-yil 3-yanvarda
O'zbekiston
Matbuot va axborot
agentligida
0081-raqam bilan
ro'yxatga olingan

ISSN 2010-7897

9770010284006

Bosh
muharrir

Asliddin
ALIMARDON

TAHRIR HAY'ATI

Alisher Karimov
Furqat Tojiyev
Hayotjon Klichev
Sevara O'rinboeva
Yorbek Iskandarov
Dilfuza Ergasheva

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqiz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

Navbatchi
Marusa Hosilova
Sahifalovchi-dizayner
Jasur Tojiyev

Nashr indeksi: 137

"Inson va qonun" gazetasi hamda "Huquq va burch" ijtimoiy-huquqiy jumali birlashgan tahririyati kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. A3 bichimida, 2 bosma taboq hajmda, ofset usulida "KOLORPAK" MCHJ bosmaxonasida chop etildi.

Korxona manzili: Toshkent shahri, Yunusobod tumani, 17-mavze, Yangi shahar ko'chasi, 1a-uy

Tiraji – 3900
Buyurtma – 914

Topshirish vaqti – 19:00
Topshirildi – 20:00

MANZILIMIZ:

100115, Toshkent sh.
Amir Temur shohko'chasi
19-uy.

Faks: (71) 233-28-18
Obuna bo'limi:
(71) 233-25-65

Bahosi kelishilgan narxda

1 2 3 4 5